MH
126.6
Sch8

HARVARD:
UNIVERSITY
ARNOLD:
ARBORETUM
PRESENTED ~ BY ~ CHARLES ~ SPRAGUE ~ SARGENT
1892

Digitized by the Internet Archive
in 2016

https://archive.org/details/dissertatioinaug1744schu

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA

DE

RVBO IDÆO OFFICINARVM

QVAM

PRAESIDE

D. IOANNE HENRICO SCHVLZE

MEDICINAE ELOQVENTIAE ANTIQVITATVM ET PHILOSOPHIAE PROFESSORE PVBLICO ORDINARIO

ACADEMIARVM IMPERIALIVM NATVRAE CVRIOSORVM ET PETROPOLITANAE VT ET REGIAE SCIENTIARVM SOCIETATIS BEROLINENSIS SODALE

ORDINIS MEDICI HOC TEMPORE DECANO

PRO GRADV DOCTORIS

SVMMISQVE IN ARTE MEDICA LEGITIME OBTINENDIS HONORIBVS

PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT

A. d. XI. Maii MDCCXLIIII.

AVCTOR

IOANN. AVGVSTVS MEYER

POMERANVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE

Typis IOANNIS CHRISTIANI HILLIGERI Acad. Typogr.

VIRO

PRÆNOBILISSIMO EXCELLENTISSIMO ET EXPERIENTISSIMO

DOMINO

TOBIAE BOGISLAO RVCKERTO

MEDICINAE DOCTORI

PHYSICO ET PRACTICO APVD BELGARDENSES CELEBERRIMO

DOMINO COGNATO ET TVTORI

SVO PARENTIS LOCO

OMNI PIETATE ET OBSEQVIO SEMPER CVLTO COLENDOQVE

IN PERPETVVM GRATI ANIMI

MONVMENTVM

PRIMITIAS HAS STVDIORVM SVORVM

D. D. D.

SEQVE TOTVM PARATISSIMO OBSEQVIO

OFFERT

AVCTOR ET RESPONDENS.

Q. B. F. Q. V.

DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA

DE

RVBO IDAEO OFFICINARVM.

PROOEMIVM.

Omni quidem tempore fuerunt medicinæ Catones ſui, qui acri cenſura, alii hoc, alii aliud, notarent: ſed præcipue impetierunt pharmaceuticam eius partem, illudque reprehenderunt, quod ex omnibus, etiam remotiſſimis partibus orbis noſtri ambitioſe conquirantur, quibus officinas ſufferciamus. Saxum hoc voluere ante ceteros cœpiſſe videtur C. PLINIVS: ſed propioribus temporibus neutiquam defuerunt, qui vel in compoſitiones, ab antiquitate acceptas, inſurgerent, vel ex peregrinis regionibus allatis mercibus bellum indicerent, magnaque con-

tentione gererent. Et prioris quidem generis aliquos videas, qui ipſa nimia caliditate & accuſandi vehementia efficiunt, vt minus audiantur & admittantur ab illis, qui ſedatiori animo ſedent iudices. Vix enim alicui, qui per plura luſtra huius vel alterius antiquæ medicinæ vſum ſalutarem & efficacem expertus eſt, perſuaderi poterit, quod abiicienda & ex officinis releganda ſit, ſi nihil aliud vitio dari poteſt, niſi quod diffuſa & ampla ſit farrago eorum, quæ ad eam requiruntur, aut quod viribus contraria in vnum coeant: tamquam fieri non poſſit, vt ex multis, ſine vitio coniunctis, congruus & in vnum conſpirans effectus conſequatur. Annon autem omni tempore vinum meracum aqua, acetum melle, calidam frigida temperare, hoc eſt contraria contrariis iungere, ſapientiſſimis hominibus ſolenne fuit? & annon illi, qui camphoræ caliditatem reformidant, nitro adiecto eam ſecurius adhibent? Quod autem ad poſteriores illos pertinet, vix poterunt ſuorum conatuum magnos ſucceſſus ſibi polliceri, ante quam oſtendant inter patriæ noſtræ domeſtica eſſe, quæ omnibus dotibus paria faciant iſtis peregrinis

grinis, quorum & vſus ſe omnibus approbauit, & copia exiguo ære parabilis abunde ſuppetit. Enimuero quam ſit difficile hoc præſtare, illos puto experturos, quibus explorare placuerit, quantum inter ipecacuannam & aſarum, aut inter ialappam & bryoniam interſit. Nam ſi auctoribus bene multis credas, poſſunt hæc domeſtica illis peregrinis expellendis valere; ſi ſemel iterumque expertus fueris, quam ſit aſarum incertarum virium, quantaque cum nauſea bryoniam ægroti accipiant; mirabor, ſi non illico ad peregrina iſta reuertaris. Enimuero patriam non odi, qui inhoſpitalem eam & peregrinis inacceſſam nolo mercibus. Grata erga deum mente profiteor & agnoſco, compluribus nos gaudere, quibus iucunde & vtiliter ad victum & medicinam vti poſſumus: quin multis tantum abundare, vt exteris transmittere queamus ſubleuandis. Quæ igitur inuidia eſt, ſi iuſta nauium & vehiculorum onera emittentes, paucas libras medicinæ aptarum mercium quotannis in vicem accipimus. Id tantum videtur exoptandum, vt nobis domeſtica recte pleneque cognoſcamus, & nec nimium neque iuſto minus pretium cuique eo-

rum ſtatuamus. Neſcio enim quo fiat fato, medicinæ vtique admodum pernicioſo, vt pauci medicinarum vires ſatis æqua lance explorent, ſed quæ laudant, vehementer omnia laudent, & tamquam id ipſis datum eſſet negotium, vt ſupra omnia alia extollant, ſuperlatiua omnia prædicent. Ex quo fieri non poteſt, quin profeſſa illa laudatio ſuſpecta reddatur, &, vbi ſemel iterumque ſucceſſus experientiam deſtituit, etiam de veris & meritis præconiis dubitatio incidat. Hæc præfari libuit, antequam accederem ad exponendum de rubo Idæo officinarum noſtrarum. Satis vtique apertum, ſpero equidem, reddam quod plurimas laudes merito ſuo ſuſtineat: ſed quod aliqui nimium laudauerint, non minus me probaturum confido. Ipſemet ſtudui ita medium hic tenere, vt nec veras vires ſupprimerem, nec inuita veritate aſſererem, quæ experiri volentem fallant & ſpe ſua deiiciant. Fecerimne operæ pretium, beneuoli lectoris æquiſſimo & liberrimo arbitrio permiſſum eſto.

§. I.

§. I.

Quod rubus aliquis, a loco natali, Idæus dictus, pridem ad medicinæ vſus commendatus & expetitus fuerit, omnino indubium eſſe debet cuiuis, qui priſcos auctores, Dioſcoridem, Plinium, ceterosque, per quos antiqua ars ad nos transmiſſa fuit, euoluerunt. Et DIOSCORIDES quidem quum *Libr. IV. cap. 37.* de rubo vulgari egiſſet, deinde *cap. 38.* ipſi ſubiungit Idæum, quem ita appellatum eſſe ſcribit, *quoniam copioſus in Ida naſcitur.* Conſentit PLINIVS *hiſt. nat. libr. XXIIII. cap. 14. ſect. 75. Idæus rubus appellatus eſt, quoniam in Ida non alius naſcitur.* Quam ſententiam quoque protulerat *lib. XVI. cap. 37. ſect. 71. tertium genus Idæum vocant Græci a loco.* Id videtur, primo quidem intuitu, ſatis perſpicue dictum: ſed accuratius requirenti vbinam ſit iſte locus obſcuritas multa obuerſatur. Idam ſcilicet montem, eumque ſatis celebrem, habuit Creta, atque ad hunc reuocare nos debet, vbi de plantis ſermo eſt, antiquiſſima celebratio plantarum in medicinæ vſus requiſitarum. Quippe Plinio Galenoque teſtibus herbarios ſuos in iſta inſula habebant Romanorum imperatores, qui vegetabilia, iuſto tempore lecta, in vſum aulæ & vrbis debebant colligere & transmittere. Alius autem Ida, in mythologia magis celebris, erat in Aſiæ regione Troade, qui & Ida Myſiæ a geographis dicitur: idemque Aeolidis; de quibus videas PLINIVM *libr. V. cap. 30. ſect. 32.*

§. II.

Hunc vero poſteriorem Myſiæ, Troadis, ſiue

Aeolidis, Idam eum eſſe montem, a quo rubo noſtro nomen eſt inditum, vix quiſquam ſibi perſuaſerit, qui obſeruauit veteres Idæum abſolute poſitum & de herbis prædicatum, ſollenniter reuocare ad Cretam. Sic SCHOLIASTES Nicandri, antiquus ſane & minime ineptus, ad *theriac. verſ. 584.* nos docet, id vocabulum vel denotare Creticum, vel in genere montanum; poetas enim abuſiue Idam pro quouis monte ponere. Enimuero nec Dioſcorides, neque Plinius, poetæ ſunt: & de rubo Idæo videntur ita ſignificanter ſcribere, vt intelligas eos non vage montes voluiſſe denotare, ſed ex multis vnum, illum ſcilicet montem, qui in regione ob herbas medicinales celeberrima maximus eſt, & herbarum inſigni copia abundat.

§. III.

Forte hæc parui eſſe momenti aliquis dixerit. Equidem fateor non eſſe hanc diſquiſitionem illius ponderis, vt fructu, ab vſu rubi noſtri Idæi exſpectando, excidere debeat, qui de illa non cogitauerit, aut eam componere & explicare queat: ſed non de nihilo eam eſſe meo iure videor contendere. Scilicet memor, quod in limine cuiuſuis tractationis terminos explicare & iuſta definitione circumſcribere deceat, auctores tam veteres quam recentiſſimos euoluebam: videbarque mihi omnino plana ambulare via, quum aliqui confidenter aſſererent. nihil eſſe certius, quam quod noſter rubus Idæus, qui iſto nomine vbique gaudet, ſit ille idem quem Dioſcorides, Plinius, aliique veteres deſcribunt. Sed ſcrupulum haud

haud exiguum iniiciebat PETR. BELLONIVS, magnus ille peregrinator & hiſtoriæ naturalis conſultiſſimus, qui *Lib. II. obſ. 16.* auctor eſt, ſe, quum tribus diuerſis temporibus, diuerſisque ſemitis, Idam conſcenderit, attamen nullum inuenire locum potuiſſe, in quo rubus Idæus noſter naſcatur.

§. IV.

Iam ſi Dioſcoridem cogito, qui copioſum ibi naſci ſcribit; ſi Plinium, qui non alium in Ida creſcere teſtatur; ſi naturam ipſam fruticis, cui nos illud nomen tribuimus, cogito, ex viuiradicibus vndiquaque procurrentem, & breui tempore longos tractus replentem: vix capio, qui poſſimus ſecure credere eius naturæ plantam, quæ olim in Ida tam copioſe creuiſſe legitur, temporis tractu ita omnino periiſſe & diſparuiſſe, vt nullum eius hodie veſtigium reperias, quum nulla ſufficiens ratio cogitari poſſit, quæ eam abſtulerit. Certe enim genio ſuo mons Ida liberrime permiſſus eſt, pauciſſimis locis culturam habens, cuius cauſa fieri forte potuiſſet, vt alicubi exſtirparetur. Nam omnibus fuiſſe eradicatum quis credat; vbi nos hodie in hortis libenter eum toleramus, vt fructu eius potiamur? Commode ſuccurrebat, quod celeberrimus peregrinator TOVRNEFORTIVS Cretam, inque hac Idam montem diligenter perluſtrauerit. Adii itaque illius epiſtolas itinerarias, *Voyage du Leuant*, quarum prima recenſet botanica notabiliora in hoc monte viſa. Nullam ibi deprehendo mentionem rubi Idæi, quam ipſum non exiſtimo prætermiſſurum fuiſſe, vt Bellonium corrigeret,

geret, in quem eodem loco animaduertit, quod negauerat tragacanthæ plantam in Creta gummi iſtud, quod officinæ habent, profundere.

§. V.

His motus rationibus profiteor me dubitare, ſitne rubus Idæus ille veterum vnus idemque cum iſto, quem noſtræ officinæ hodie habent. Cumque veteres in notis characteriſticis plantarum tradendis nimium negligentes fuerint: haud facillimum videtur rem hanc ita planam reddere, vt nulla dubitatio ſuperſit. Quare conſultius putaui me facturum, ſi, ſepoſita illa quæſtione de rubo Idæo veterum, ſermonem deinceps tantum facerem de illo rubo Idæo, quem noſtræ officinæ hoc nomine habent.

§. VI.

Eſt autem in nomine eius alterum generis, alterum ſpeciei. Rubus ſcilicet noſtri æui conſenſu denotat fruticem longe lateque ſeſe propagantem, ſenticoſis & anguloſis ſarmentis, plerumque rubentibus, vagantem. Virgæ eius, ſi non habeant quo fulciantur, humi prorepunt: alias in altum ſurgunt, ſpinis aduncis & pungentibus aculeis horridæ. Folia terna aut quina in eodem pediculo, aſpera, dorſo aculeato, inferna parte candicantia; ſuperiore nigricantia. Calix eſt monophyllus, quinquifidus, ſegmentis cuſpidatis. Flos eſt pentapetalus regularis, albi vel ex candido roſei coloris, multis ſtaminibus, corolla breuioribus, antheræ ſubrotundæ, compreſſæ, inſiſtunt. Poſt florem ſuccedit bacca compoſita ex

multis

multis acinis ſucculentis, placentæ in medio calicis ſitæ annexis, in capitulum oblongum, infra concauum, collectis, & inter ſe, in pleriſque ſpeciebus, ita coalitis, vt ſine laceratione ſeparari nequeant. Fructus hi matureſcentes rubent, deinde plenam maturitatem conſequuti nigricant, atque ſaporem præbent dulcacidum, ſatis gratum: quanquam ſunt etiam vel nauſeoſum dulcem, vel omnino fatuum & aqueum ſuccum includentes.

§. VII.

Iam vero illa ſpecies rubi, quam officinæ Idæum hodie vocant, eſſentialia rubi habet omnia: differt tantum accidentalibus quibuſdam. Nam humi repentem me videre non memini, ſed ſurriguntur eius virgæ ſæpe ad tricubitalem altitudinem: longe etiam mitioribus ac fere innoxiis ſpinis obſidetur: immo alicubi ſine ſpinis obſeruatum eſſe botanici haud vani, atque hos inter CAR. CLVSIVS, confirmant. Fructus acini rubent, ſuccumque dulcem vinoſum, ſingularem omnino gratiam & violarum odoris æmulum exhibentem, includunt. Commemorant auctores rubum Idæum fructu albo, non alia re ab illo nobis familiari diſcrepantem. Ceterum huic Idæo locus etiam in hortis conceditur, quamquam ſponte naſcentem omnis forte Europa oſtendit per vliginoſa & minime aprica loca; præſertim montanos & ſaxoſos tractus, bene tamen rorulentos vdoſque amant. Nec loca ſatis aſpero frigori per hyemem ſubiecta reformidat; quippe per Britanniæ ſeptemtrionales tractus,

per Sueciam, Lapponiam & Ruſſiam prouenit, tantamque maturorum fructuum gratiam guſtui offert, vt præferri etiam mereantur illis ſub cælo haud parum mitiore enatis.

§. VIII.

Quæ dixi, quod ſeptem trionibus ſubiectæ regiones copioſo optimi rubi Idæi prouentu abundent, poſſem quidem multis confirmare teſtimoniis; ſed paucis liceat defungi. Sic AD. OLEARIVS, in deſcriptione itineris ſui ad Perſas ſuſcepti, meminit medonis ſeu mulſi ex baccis rubi Idæi apud Ruſſos copioſe parari ſoliti, cuius inſignem gratiam prædicat, vt & præparandi omnem rationem exponit: quam qui cognoſcere deſiderat apud BARTHOL. ZORNIVM inueniet, *botanolog. med. p.587.* Inſignis autem medicus Lubecenſis PAVL. NEVKRANTZIVS, in ſuo *de purpura* libro teſtatur, de quodam ſenatore vrbis eius, quod vinum Rhenanum quotannis mittere in Sueciam ſolitus fuerit, vt ibi baccarum rubi Idæi viribus & gratia imbueretur, addita ratione, quod ibi (Lubecæ) ſeu rarior ſit dictarum baccarum copia, ſeu illic meliores atque vberiore prouentu naſcantur. Sed de iſtiuſmodi vino recurret inferius dicendi commodior locus. Accedat tandem clariſſimi noſtro æuo botanici CAROLI LINNAEI teſtimonium in *Flora Lapponic. pag. 160.* de copioſiſſimo prouentu rubi Idæi per ſyluas Lapponum: ſeorſim autem commendat aliquam ſpeciem caule vnifloro foliis ternatis, cuius fructuum ſingularem gratiam, vſusque multos ſic prædi-

prædicat: *confici curant magnates per Norlandiam e baccis ſyrupum, gelatinam, vinum rubeatum; & alia, quæ partim ab illis ipſis conſumuntur, partim Holmiam ad amicos mittuntur, tamquam bellaria ſuauiſſima, rariſſimaque. Et ſane inter omnes baccas Sueciæ ſilueſtres videntur hæ tenere primas.*

§. VIIII.

Non indigna attentione noſtra videtur obſeruatio, quod benigna natura ſub frigidiſſimo cælo habitantibus ruborum fragorumque pluribus generibus, quibus abundantiſſime gaudent, compenſet defectum plurium horæorum fructuum, per mitiora climata obuiorum. Dedit illis non ſolum gratiam, qua delectent et recreent, verum etiam ſalubritatem & vires medicas inſignes: inſuperque effecit, ne nimium fugaces ſint & parte anni minima tantum iuuent aut delectent. Certe de aliquibus affirmat laudatus LINNAEVS, quod ſub niue ſepultæ per integram hyemem conſeruentur, & vere inſequenti tam gratæ, ac tunc erant, quum defoderentur, inde extrahantur. Sed & illud notatu dignum videtur, quod earundem ſpecierum, quæ frigidiſſimarum regionum incolis ſponte plurimæque prognaſcuntur, & vberes ibi fructus ferunt, paſſim in montanis reliquæ europæ tractibus exempla notata ſint a botanicis, ſed fere eadem rariora & minus operæ pretium facientia, ſi frequentiam & fructuum vbertatem in regionibus maxime borealibus intuearis. Quid? quod illorum aliqua in hortos a Suecis curioſis translata, ibidem viuunt

uunt quidem & omni anno florent, fructum autem numquam perficiunt. Legat, qui curioſius hæc cognoſcere cupit, CAR. CLVSII *rar. plant. hiſt. lib. I. capitibus 83. 84. & 85.* addatque CAR. LINNAEI *Flor. Lapponic.* §. 207. & 208.

§. X.

Faciunt hæc quidem, ni fallor, vt tanto minus pertinaciter officinarum noſtrarum rubum Idæum in Creta quæramus: deinde vt minus admiremur veteres, qui, fructibus rubi Idæi, quibus nos ſolis fere pretium, idque iuſtiſſimum, ſtatuimus, omnino prætermiſſis, aut vix commemoratis, de reliquarum plantæ partium vtilitatibus medicis fere tantum ſermonem facere aſſolent. Quoniam autem non placet ex inſtituto reſumere illam de veterum rubo Idæo diſputationem: lectorem beneuolum ablegare liceat ad DIOSCORIDEM *libr. IV. cap. 37.* vbi de rubi vulgaris vſibus diſſerit. Quæ, quoniam pauca ſunt, euoluendi labore leuabimus ipſum, atque adſcribemus omnia: *Rubus*, inquit, *notitiæ vulgaris, adſtringit & ſiccat, capilloſque tingit. Summorum autem ipſius ramorum decoctum potu aluum ſiſtit, fluoremque muliebrem cohibet, nec non & contra preſteris morſum valet. Firmant & gingiuas, oriſque vlcera ſanant, commanducata folia. Impoſita vero herpetas cohibent, vlceribuſque in capite manantibus, oculiſque procidentibus, condylomatis item & hæmorrhoidibus remedio ſunt. Eadem cardiacis quoque & ſtomachicis trita conuenienter imponuntur. Ceterum contuſis caulibus*

ac

ac foliis expreſſus ſuccus, ſole coactus, ad ante dicta vitia efficacior eſt. At fructus perfectam maturitatem aſſecuti ſuccus ſtomaticis, hoc eſt oris medicamentis, accommodatur. Siſtit & aluum ſubcrudus fructus in cibo ſumtus, æque ac flos in vino potus.

§. XI.

Hæc vbi de vulgari rubo protulerat, ſubiungit de Idæo ſequentia: *Eadem præſtat, quæ ſupradictus. At ex abundanti flos ipſius, ex melle ſubactus, oculorum inflammationibus commode illinitur & eryſipelata reſtinguit: ſtomachicis quoque ex aqua bibendus datur.* Tam tenuis & perfunctoria laudatio, quæ omnino prætermittit, quod noſtri æui, & terrarum noſtrarum, medici tam impenſe laudant & commendant, inſignem inquam gratiam & vtilitatem baccarum rubi idæi noſtratis, annon vero ſimillimum reddit ignotum illis fuiſſe noſtrum rubum Idæum? Nam ſi dicere velis Dioſcoridem, dum de rubi vulgaris fructibus expoſuit, de Idæo dicenda ſimul tradidiſſe: hoc nemini ſatisfaciet, qui ſtomaticum vſum a baccis rubi Idæi noſtratis neutiquam exſpectandum eſſe ſenſibus ſuis crediderit. Et quum veteres ingenioſi ſeduli que fuerint in vinis variis, ſiue luxuriæ gratiæque cauſa, ſiue medicinæ emolumento, vegetabilibus variis condiendis; noſtrateſque id frequenter & magno ſolatio ægrotantium adhibeant: mirari ſane ſubit, qui factum ſit vt in tanto iſtiuſmodi vinorum numero, (quum apud vnum Dioſcoridem memorata admodum ſexaginta legantur) illud ex baccis rubi Idæi paratum non

 habue-

habuerint, ſi vtique gratiam & vtilitatem baccarum cognouiſſent?

§. XII.

Hæ rubi vulgaris vires §. 10. traditæ a pleriſque auctoribus Idæo etiam noſtro adſcribuntur, a Dioſcoride, vt palam eſt, deſumtæ. Et ſane virtus adſtringens traumatica, in foliis & germinibus recentibus ſatis manifeſta, ſpem facit, quod non fruſtra adhibituri ſimus, vbi talibus viribus opus eſt: ſed ſingulares obſeruationes aut ſpecimina effectuum, propter quæ aliis eiuſdem generis, ſane plurimis, præferenda ſint, non memini me vllibi legere: vt & in practicorum formulis haud facile, opinor, occurret aliud ex Idæo rubo ad vſus medicos præſcriptum, quam quod ex fructibus eius, ſeu baccis præparatum eſt.

§. XIII.

Eſt autem ingens & conſpicua conuenientia inter baccas rubi tam vulgaris, quam Idæi, mori, & fraga: quod omni æuo agnitum inuenimus. Nam communi nomine deſignata hæc omnia videas, vt mora vocentur. Hac autem appellatione proprie denotari fructus ſeu baccas mori, dubio, opinor, omni caret. Qui autem ſtrictius ſignificare volunt mori arboris fructus, vocant eos mora celſa. Sed rubi baccas deſignant vocando mora batina, a græco βάτος, rubus; quod medio æuo, inter librariorum manus, deprauatum fuit in batiana & vaticana. OVIDIVS, *metamorph. I. 105. in duris hærentia mora rubetis* easdem dixit. Quod autem fraga mororum nomine etiam comprehende-

henderint, teſtem ſiſto SERVIVM ad VIRGILII *eclog. III. verſ. 92.* vbi expoſiturus quid ſint *humi naſcentia fraga*, eſſe docet *mora in herbis naſcentia.*

§. XIIII.

Atque hanc conuenientiam non vſus tantum loquendi introduxit, ſed ipſa characterum, quos botanici accuratiores conſiderant, approbat & confirmat præſentia, in rubis atque fragis ſatis conſpicua: de quo olim cogitauit H. BOERHAAVIVS *hort. Lugd. II. p. 60.* clarius autem demonſtrauit CAR. LINNAEVS *Fl. Lappon. pag. 169.* Conuenientia autem quoad partes conſtitutiuas, vires & vſum, manifeſto per omnia elucet, ſi fraga & rubi idæi mora inter ſe compares. Seminula quidem parua nuda habet fragum, receptaculo pulpoſo, molli, ſubouato & deciduo, exterius inſertum, vt gemma pretioſa auro: rubus Idæus ſemina receptaculo ouato & oblongo, pileoli quaſi forma compacto, abſcondit ſubtunica, & pulpa ſimili dulci vinoſa obducit. Conueniunt itaque pulpoſo grate vinoſo pomo: illiuſque pomi ſucco viribus & vſu ſupparibus. Atque ſic cruda, vt a ſtirpe decerpuntur, proſunt hominibus & animalibus, ad ſitim reſtinguendam, æſtum contemperandum, ad delectandum & reficiendum, modo iuſtam maturitatem ſint conſequuta. Quam auide animalia in ſyluis legant fraga & rubi idæi foetus, non opus eſt probare. Certe Germanicum nomen a multis inde deducitur, quod hinnuli ceruarum & caprearum illis delectantur: quin de vrſis, quod baccas rubi idæi iucundiſſime legant, commemorat MATTHIOLVS *ad Dioſcoridem.*

§. XV.

§. XV.

Atque hic eſus crudorum, tam rubi idæi fructuum, quam fragorum, modo bene matura ſint, & non immodicus ſit, tantum abeſt vt noceat, vt potius apprime hominem iuuet, non ſolum cetera rectiſſime valentem, verum etiam longa aliqua valetudine aduerſa confectum & viribus exhauſtum, vt ſunt quos lentarum febrium inſidioſus æſtus conſumit. Et quod ſanis quidem nihil ab his, vt & aliis horæis vinoſo ſucco præditis, metuendum ſit, poſſem, ſi id opus videretur, abunde multis teſtimoniis confirmare. Non dubito de rubi noſtri baccis profiteri, quod de fragis LVD. NONNIVS *de re cibaria libr. I. p. 97.* ſcriptum reliquit, nuſquam auditum aut ſcriptum, quenquam horum eſu maligno aliquo affectu correptum fuiſſe. Modo illud caueatur, quod quidem ad plures huius generis ſimiliter pertinet, ne ventriculo varietate & copia aliorum ciborum & potuum ſuperonerato ingerantur: cum quibus, vtpote tarde concoquendis, corrumpi poſſint & aut in fermenteſcentem expanſionem deduci, aut acidam vel acrem indolem accipere: de quo ante annos ſeptem pluribus expoſuit D. D. PRÆSES *in diſſert. de fructib. horæis* §. 19.

§. XVI.

Recte itaque ſibi conſulunt idæi rubi fructibus ſecure & vtiliter vſuri, ſi id faciunt ante cibum, aut in prandii vel coenæ initio: quæ ſententia Galeni *l. c.* adducta legitur §. 10. Quin ſi quis valetudine longa con-

confectus & emaciatus languores ſuos ſolari & emendare cupit, ieiuno vacuoque ventriculo modicam portionem ingerat, buccella panis butyro recenti illiti commanſa, idque per diem bis terue faciat, parum ſemper aſſumendo. Hoc faciendo depaſcentem æſtum lentæ febris mox imminui ſentiet, viresque inſtauratas mirabitur: vtique ſi nihil inconſulte fiat febris cauſa; vt quibusdam omnis hic ſpes ſedet in alexipharmacis ac bezoardicis: quæ calori perpetuum fomitem ſuppeditant. Poſſent exempla hic produci felicis ſucceſſus curationis eiusmodi diæteticæ: ſed ſuperſedere hac opera me poſſe exiſtimo, quum in citata modo diſſertatione talia adducta ſint.

§. XVII.

Gratiam & iucunditatem ſucci, quem rubi Idæi fructus includunt, multis verbis deſcribere nihil opus eſt. Præter vinoſum ſaporem, quo nos delectant, ſpirant inſignem gratiam, palato & naribus æque iucundam. Illoque blando vinoſo principio vires excitat; quemadmodum aquoſum principium, quod mucilagine aliqua ſociatum eſt, ſiti ſedandæ & fracidæ humorum acrimoniæ obtundendæ inſeruit. Vnicum moleſtum eſt, quod impuræ muſcæ hos fructus ſæpe corrumpunt, iisque ſua ouula imponunt: vnde nauſeam comeſturis mouent, quando vermiculum in illis animaduertunt. Sed hoc eiusmodi eſt, quod laudibus eius detrahere non debet, quum non minus aliis fructibus accidat, & in carnibus aliisque eſculentis vix ſatis caueatur.

§. XVIII.

Quoniam autem ſatis anguſto ſpacio illud tempus circumſcriptum eſt, quo hæc mora a frutice recens decerpta, languentibus reficiendis, ſanis autem delectandis ſuppetunt: cogitatum fuit de variis modis, quibus vel integri ad diuturniorem durationem aptarentur, vel partes aliquæ ex illis extractæ toto anno exhiberi poſſent. Conditas rubi idæi baccas tam pharmacopoei quam dulciarii parare norunt: modum edocet ELSHOLZIVS *diætecic. ſect. VI. p. 438.* Sed in ſucco ad longam durationem aptando præcipue elaboratum eſt. Is ſi per ſe ad craſſitudinem mellis euaporatus fuit, rob denominatur; cuiusmodi præparatum noſtræ officinæ vix habent: ſaltem in diſpenſatorio non præſcriptum eſt. Sed apud populos ſeptentionales illud notum eſſe ex BARTHOLINO perſpicio, cuius iterum in hac cauſa laudandi occaſio erit. Sed forte ibi etiam latius ſumitur vocabulum, vt apud IO. ZWELFFERVM video *in pharmacop. regia*, Rob ſiue gelatinam de rubo idæo, tamquam tantundem valentia vocabula, ſumi.

§. XIX.

Non indigna videtur hæc a ZWELFFERO laudata gelatina, cui paululum immoremur. Nam iubet ſuccum ex fructibus rubi idæi protinus prelo exprimere, & cum ſacchari canti æquali pondere, in craſſiorem quam ſyrupi conſiſtentiam decoquere. Ita futurum pollicetur vt diutiſſime ſit durabilis, absque eo, vt vel ſitum contrahat, vel cryſtalli ſaccharini tandem in

illo

illo concreſcant. Fieri hoc non poſſe aſſerit, ſi, more pharmacopoliis vſitato, ſuccus ſponte lenteque per colatorium effluxerit. Atque gelatinam hac lege paratam hoc inprimis nomine laudat, quod electuariis commoda ſit parandis, ipſisque durabilem conſiſtentiam tribuat, & gratiam, vix ab alio ſaccharato exſpectandam, conciliet. Differt itaque a ſyrupo officinarum craſſiori conſiſtentia, & maiori durabilitate: nam ſacchari par quantitas vtrobique aſſumitur.

§. XX.

Mirum autem eſt quantum huic vel rob, vel ſyrupo, tribuant auctores non contemnendi. CONR. GESNERVS *in Epiſt. Medic.* pro ſcopo analeptico, & confortando ſtomacho, quibusuis aliis, omnibusque perlis & gemmis præfert. THOMAS autem BARTHOLINVS *de medicina Danorum domeſtica Diſſ. V. pag. 216.* in hunc modum commendat: *confectionem e granis chermes paratam commutabimus cum rob ſambucino & rubi idæi.* Atque idem auctor *pag. 207.* hæc profert: *certe conſerua calendulæ & rob rubi idæi, vel ſambuci, eadem præſtabunt contra venena, venenatosque morbos, quæ theriaca.* In quo quidem neſcio an omnes Bartholino aſſenſuri ſint & conceſſuri, quod ſyrupus alkermes & rob rubi idæi pari paſſu ambulent. Nam vtut vires analepticas ſyrupo vel rob rubi idæi libenter relinquimus: illud tamen ſalinum animalis proſapiæ, quo granorum chermes ſuccus agit, & motus nimium depreſſos languidosque excitat, in rubo idæo neutiquam inuenimus. Neque propterea Bartholino palmam illico concedimus, quia ipſimet

Galli confeſſi ſunt, quod confectio alkermes in dyſenteria nocuerit. Satis enim multum in hoc morbo inteſtina ad motum ſpasmodico-conuulſiuum excitata ſunt, vt omnino nihil ſtimulans tolerent, ipſáque ſaccharata non bene perferant: prorſus vt dubitandum ſit an rob rubi idæi cum fructu dari in hoc morbo queat.

§. XXI.

Syrupi, vel rob rubi idæi, vſus eſt non ſolum ad gratiam bolis & electuariis conciliandam; verum etiam iulepis & potiunculis quam optime additur, quoniam eas colore, odore & ſapore ægrotis commendat: niſi forte hyſtericis ſubtrahenda hæc fuerint, quibus certe aquam rubi idæi non conuenire exemplo quodam didici. Sed non minimus vſus eſt, quod vino miſceri poſſunt, idque omnino delicatum reddunt, & languentibus ad reficiendum, viresque refocillandas, vtiliſſimum: ſenibus inprimis conueniens, quibus extrema ætate vinum, cui adſueuerunt iuuenes, minus tolerabile fit, præſertim acidiuſculum, vt ſunt Rhenana omnia. Meminimus illuſtris quondam & meritiſſimi ſenis, qui vtiliſſimum ſibi vinum ſic temperatum ſæpe prædicabat, languoresque ſuos illo ſolabatur. Sed non ſenibus ſolum permittenda ſunt: quin etiam iuuenibus, temperandi caloris cauſa, per mediæ æſtatis magnos æſtus, vtilia ſunt huiusmodi vina ſuccis vegetabilium temperata, modo caueatur exceſſus in eorum vſu, & ipſa vina, quibus admiſcentur, bona ſint & laudabilia. In quo œnopolis, lucri cauſa quiduis facientibus, non eſt nimium fidendum:

quippe

quippe confiſi gratiæ, a ſaccharo & ſuccis afferendæ; viliſſima, & quæ alias obtrudi nemini potuiſſent, vina hac ratione vendibiliora reddunt.

§. XXII.

Quod autem non gulæ tantum delectationique ſeruiat vinum tale rubeatum, aut fulciendæ ſolum valetudini conducat, verum etiam grauiſſime decumbentibus, & cum febre maligna conflictantibus, idoneum ſit, teſtimoniis virorum in arte verſatiſſimorum pridem confirmatum eſt, & ab hodie viuentibus & artis opera facientibus comprobatur. Ex antiquioribus laudabo vnum, PAVL. NEVCRANTZIVM, qui in libro *de purpura cap. XXVIII.* de analepticis tractans, quibus virium magnus lapſus, animique defectio corrigi poſſint & debeant, inter hæc vel primas partes tribuit vinis noſtris Germanicis, pro rei exigentia aquarum commodarum, aut ſuccorum vinoſorum, admixtione temperatis. Hos inter nominibus ſuis laudat & recenſet ſuccum citri, ſyrupos berberum, granatorum acidorum, ribium, rubi idæi & ſimilium. Quibus præmiſſis vinum baccarum rubi idæi ſeorſim laudat, in Suecia, vt §. VIII. adduximus, conditum immiſſis hiſce fructibus: quod ſuis ægrotis magnum attuliſſe fructum prædicat. En partem illius ſermonis: *vinum enim illud, præterquam quod minus ſimplici calefacit, cor inſigniter roborat, vt ſuccum baccarum rubi idæi cum ſucco granorum chermes in corroborando corde certare credam.* Repetit eandem doctrinam *pag.* 508. his verbis: *vinum ex baccis rubi idæi abeuntem iam animam illico reuocat, maxima odoris fragran-*

tia, ſapore ſuauiſſimo, quod innoxie datur in maxima virium debilitate.

§. XXIII.

Teſtimonio huic, ante hos prope centum annos lato, ſubiiciam duorum noſtræ ætatis inſignium virorum ſententias eodem tendentes. Et beatus quidem academiæ noſtræ Aeſculapius, meritiſſimus FR. HOFFMANNVS, *medic. ſyſtem. tom. III.* quo capite de roborantibus agit, minime omittit fructus fragorum rubique idæi, indeque parata. Docet autem nos cordialia, fragranti ſuauiſſimo principio prædita, eodem ipſo in neruos eorumque fluidum immediate fere penetrare, ipſisque motum blandum & naturæ amicum conciliare: quod ex eo cognoſci quoque poteſt, quod maxime debilitatis, vel odoratu tantum percepta, conſpicuum fructum afferre talia cognoſcimus. Quo autem tempore, quibusue legibus, vinum addi analepticis conueniat, idem docet; ſed repetere & huc adferre non licet. Addo huic D. D. IO. SAM. CARLII, ſereniſſimi Danorum regis archiatri & conſiliarii, ſuffragium, qui in libro *de diæta p. 157.* iis, qui febribus malignis & peſtilentialibus correpti ſunt, ad debilitatem magnam ſubleuandam, præbere iubet iulepos ex ſuccis fructuum horæorum, vt cydoniorum, berberum, citri, rubi idæi, ceraſorum, granatorum; quos vino & aqua prouide temperare iubet. Atque idem vir in *medic. pauperum pag. 53. 54.* pulchre docet, quo pacto iſtiusmodi ſucci ad longam durationem apte præparandi ſint, vt vſus tempore ſemper in promtu ſint, & vino ac aqua diſtemperati ægrotantibus exhiberi poſſint.

§. XXIV.

§. XXIV.

Principium illud odoratum, naribus noſtris & palato iucundiſſimum, excitauit medicos vt deſtillando colligere ſtuderent. Et ſane pulchre illud conſequi licet, ſi baccas leuiter contuſas, paucula tantum aqua adiecta, ex balneo deſtillemus. Qui autem copioſius aquam affundunt & ex veſica deſtillant, & minus efficacem & minus gratam accipere non eſt mirum. Eſt autem vere aqua rite parata cordialis & analeptica, gratiam autem maiorem ab adiecto ſaccharo illico acquirit. Qui potiunculas ægroto gratas, & excitandis debilibus aptas, concinnare ſtudent, hanc potiſſimum, cum illa ex ceraſis nigris, cum nucleis ſuis contuſis & aliquamdiu maceratis, ex multis eligunt, & illius, quam naphæ vocant, admodum modicum adiiciunt, ne magna copia priores exſuperet & gratiam omnino corrumpat. Sed aquam roſarum melius eſt non admiſcere, quoniam in valde ſenſibilibus, debilitatis, nimis cito motum vomitorium excitat. Eſt enim ſua natura cathartica, & vires cordiales nullas a natura accepit, niſi quantum per accidens forte, ægroto a noxia ſaburra liberato, deinceps leuamentum accedit.

§. XXV.

Solent aliqui ſuccum rubi idæi ſic parare, vt leuiter comminutas baccas reponant, donec mucilaginoſitas aliquantulum motu inteſtino reſoluatur, ſicque per colum facilius transfluat ſuccus: quem ſic impetratum a ſuperflua humiditate, in balneo illam eliciendo, liberant, & reſiduum, addito ſaccharo, ad conſiſtentiam decoquunt. In quo nihil eſt, quod reprehendi debeat,

quum

quum iacturam optimarum partium ſic præcaueamus. Illa enim attenuatio vere iam eſt ab inteſtina agitatione fermentatiua, & aliquantulum vinoſi ſpiritus efficit: vnde tantum abeſt vt deterior fiat aqua, vt potius melior & magis cordialis euadat. Vnicum tantum eſt, quod, non quidem medico reſpectu, ſed pharmaceutico, incommodas illas reddit. Scilicet emulſionibus parandis non aptæ ſunt iſtiusmodi aquæ: nam vel illico præcipitationem faciunt, vel poſt paucas horas eam inducunt. Idem accidit cum aqua cinnamomi cydoniata, ſi cydoniorum ſuccus ſuper cinnamomo vno vel altero die digeſtus fuerit, ad meliorem eius penetrationem. Vix enim hanc aquam, ſi laudabilis & bona eſt, emulſioni ſine eius deſtructione miſcueris. Hoc itaque vnum ſi caueamus, de reliquo potius ſuadendum videtur vt aliquantum ſpirituoſa paretur, pro illis, qui non æſtuant, quam vllo modo improbandum. Poteſtque facili compendio res effici, ſi baccis, quas deſtillationi deſtinauimus, modicum vini adiiciamus.

§. XXVI.

Tandem etiam tam pharmacopoei acetum rubi idæi parant, quam matresfamilias illud domi conficere ſolent. Et hæ quidem ad intinctus menſæ imponunt: commendabile vtique ob colorem & ſaporem ac odorem. Apud illos proſtat, vt in promtu ſit, ſi quando medici inter potiunculas & iulepos recipere iubent, aut inter illa vehicula, quæ bezoardicis medicamentis, in morbo maligno adhibendis, vtiliſſime ordinantur. Tanta enim eſt aceti virtus in his morbis

vincen-

vincendis, vt aliquando iuſte dubites, pluſne virtutis a medicina, an a vehiculo profectum ſit. Certe mirari illos ſubit, qui non attenderunt ſæpe medicamenta tantum dicis cauſa accedere, rem omnem autem potiſſimam ab aceto effici. Quare nec mirum ſi illæ medicinæ, vt diaſcordium Fracaſtorii, aliæque antidoti, ſine aceto, aut non cum ſufficienti eius quantitate exhibitæ, ſpem & exſpectationem deſtituunt. Eſt itaque hoc acetum, inter reliqua officinalia, hoc fine aſſeruandum, tamquam per ſe vario intuitu bonum, & vt copia pro variatione adſit. Illud tantum fuerit obſeruandum, vt eius, cui parando deſtillatum fuit adhibitum, minores quantitates præſcribamus, & diluendum magis præcipiamus.

§. XXVII.

Diximus de rubo idæo officinarum noſtrarum, quantum fructibus ſuis vitam hominum iuuet: neque ſuccurrit quicquam, quod adiiciendum videatur. De reliquis plantæ huius partibus, earumque vſu, certum & exploratum, quod addere §. X. & XI. dictis poſſem, nihil habeo. Vnus MATTHIAS DE LOBEL in *obſeruat. ſtirp. p. 619.* aliquid, a prioribus non æque dictum, profert: *radix, præter adſtrictionem, non paucam in ſe habet ſubſtantiam tenuem, propter quam etiam in renibus lapidem comminuit* Hæc etſi proprie videtur vulgari rubo tribuere, non tamen iniuſte ad idæum noſtrum trahimus: quoniam omnes conſentiunt, quod eadem præſtet, quæ de vulgari promittuntur. Quanquam vero illas vires tenuiores, quibus calculum comminuat, nondum cognouimus, & in medio relinquimus poſitas: non tamen repudiamus laudatum vſum in nephritide ſabuloſa, quando renes, ob atoniam & flacciditatem, emoliendo lotio mucoſiori non ſufficiunt, ſicque permittunt vt tartareis terreſtrioribus partibus coniunctis tophi coeant. Pridem conſtat hic laus ſua adſtringentibus, vt

D pyrolæ,

pyrolæ, præſertim arbutifoliæ, ſaniculæ alpinæ, equiſeto, quin veronicæ decoctæ, & pluribus, quæ a medicis paſſim celebrantur, & in diſſertatione ſub illuſtris archiatri de HEVCHER præſidio Wittebergæ habita, *de adſtringentium vſu in calculo pellendo*, commemorata leguntur. Sed vela nunc contrahimus, & finem commentatiunculæ huic imponimus.

NOBILISSIMO ET DOCTISSIMO

DOMINO CANDIDATO

S. P. D.

PRAESES.

Tandem itaque licet extremam manum imponere recenſendæ & ad prælum tradendæ diſſertationi TVAE, quæ, a TE pridem mihi exhibita, tam longas moras traxit apud me, cum aliis laboribus, vt optime noſti, obrutum, tum corporis perquam moleſto & pertinaci morbo, inde ab ingreſſu huius anni vexatum, vt ingratiſſimas ferias ſubinde indixerit, quando quam maxime volebam auditoribus meis vacare, & amicorum deſideriis obſequium præſtare. Imputabunt igitur TVI, qui aduentum tuum iam integrum menſem præſtolantur, tarditatem illam non TIBI, neque adeo mihi, ſed cauſæ quam vincere non licuit, & excuſationem iuſtam vbique affert. Ceterum prorſus tecum ſentio, quod noſtrarum officinarum rubus Idæus non poſſit idem eſſe, quem DIOSCORIDES, PLINIVS aliique veteres deſcribunt. Sed omnino facilius hic eſt negare, quod noſter & Creticus idem ſint, quam oſtendere alium, quem illi veteres rubi Idæi nomine appellauerunt. Quanquam autem aſſerenti, quod hoc vel illud non ſit,

pro

pro quo habetur, minime incumbit vt loco eius genuinum illico indicet & exhibeat : fateor tamen me deſiderio verum ac genuinum inueniendi multum laboraſſe, viſumque mihi fuiſſe, quod aliquæ coniecturæ probabiles nos ducere poſſint ad verum rubum Idæum in monte Ida reperiendum. Eas tecum, & cum beneuolo lectore, paucis communicabo. Apud PLINIVM in antiquis editionibus legebatur : idæus rubus appellatus eſt, quoniam in Ida, NON ALIAS naſcitur. Harduinus correxit & edidit NON ALIVS. Neſcio quantum hac correctione fecerit operæ pretium. Perſuaſo quidem quod ille per Europam omnem frequentiſſimus rubus, quem officinæ hodie habent, ſit idem veterum, non poteſt improbari noua lectio, tamdiu certe, donec Bellonii apertam negationem, & Tournefortii ſilentium perpendat. His intellectis non poteſt non magis probari vetus lectio, quæ innuit plantam extra Cretam, quod Plinio innotuerit, non obuiam, adeoque ex illa inſula & eius monte Ida petendam. Iam vero vterque doctus peregrinator, Bellonius & Tournefortius, ibi conſpexerunt aliquam ſpeciem pruni ſilueſtris, quam vltimus his verbis deſcribit : rien n' eſt plus ſurprenant, qu' une eſpéce de prunier, dont tous ces rochers ſont tapiſſez, pour ainſi dire, & qui fleurit à meſure, que la neige ſe fond. *Vocat illam* in coroll. inſtit. rei herb. *prunum Creticam, montanam, minimam, humi fuſam, flore ſuaue rubente. Prior autem ſcribit :* prouenit frutex, agriomelea vulgo nuncupatus, exiguorum malorum, pyris forma ſimilium, ferax. Nusquam hic frutex in Gallia reperitur, præterquam in ſcopulis Fontainebleau arci regiæ vicinis, quibus delectari videtur. *Hæc mihi videntur de eadem planta eſſe dicta. Sed quid, inquies, hæc ad rubum? quid rubo & pruno ſimile? Fa-*

teor

teor noſtris botanicis ineptum videri debere, ſiquis rubum & prunum non diſcerneret. Sed quæſtio eſt de veteribus, an adeo ſollicite hæc curauerint. Non curauiſſe autem docent collata inter ſe rubus, capparis & roſa ſilueſtris, quibus, vt pluribus quæ non cumulo, βάτου, rubi nomen impoſuerunt. Scilicet ſæpe accidentales quosdam characteres ſequebantur, vt humi fuſum eſſe, ſpinoſum eſſe; eſſentiales ſecuri prætermittebant. Fateor itaque me diu ſecure credidiſſe a vero ſimilitudine non diſtare, quod prunus illa Cretica humi fuſa, in monte Ida frequentiſſima, olim dicta fuerit rubus Idæus. Sed vt vacillaret iterum fides mea, effecit SEBAST. VAILLANT in botanico Pariſ. *qui prunum ſilueſtrem, circa Fontem Bellaqueum creſcentem, non minimam, non humi fuſam deſcribit, ſed ad X. vel XII. pedum altitudinem aſſurgentem. Vnde iſtud ſaltem cognoſcitur quod Prunus Cretica Tournefortii non ſit eadem Bellonii: niſi forte Bellonius aliam in ſcopulis arci regiæ vicinis vidit, Vaillantius aliam intra ſepta arcis conſpexit,* dans le premier boſquet du parc, quand on y entre par la grille des Caſcades. *Sed hæc talia ſunt, vt expediri non poſſint ab homine, cui in muſeo tantum & libris peregrinari conceditur. Forte alii, quibus fortuna ampliores occaſiones offert, hanc rem in clariore luce ponent. Ego vero TIBI, digniſſime Candidate, gratulor felicem ſtudiorum academicorum finem, quem per Dei gratiam contigiſti. Perpetua cum honeſtatis & diligentiæ laude inter nos, per complures annos, verſatus es. Faxit DEVS, vt iis, quæ fideliter didiciſti, plurimum patriæ TVAE, diutiſſimeque inſeruias. Vale. Halæ die VIII. Maii CIↃ IↃCC XXXXIV.*

) o (

NOBILISSIMO

ATQVE PRÆCLARE DOCTO

DOM. CANDIDATO

S. P. D.

IO. GOTTLOB KRUGER.

Omne tulit punctum qui miſcuit utile dulci. *Antiquum ſed verum effatum, quod merito ſcriptoris lapidem lydium dixeris, & cuius præſtantia noſtris in primis temporibus accuratiori mentis trutina perpendere ſolent eruditi. Admiramur* Euclidem, *laudibus celebramus* Hippocratem, *obſtupeſcimus ad ſcripta* Nevvtoniana *ſed maiori adhuc admiratione digna forent fulgentiſſima orbis eruditi ſidera, ſi ad doctrinæ ſoliditatem accederet dictio-*

nis

nis elegantia, cogitationum varietas, ſique eadem ex his ſcriptis eluceret ingenii quanta effulget iudicii præſtantia atque perfectio. Delectamur ſcriptis plerisque Gallorum ob ingenii quod vbique fere offendimus acumen, ſed magis delectaremur ſi comes ſemper eſſet accuratum iudicium demonſtrataque veritas. Perſpexiſſe hanc veritatem mihi videris Æſtumatiſſime Domine Candidate, *qui thema ad diſputandum elegiſti ſimul & dulce & vtile; dulce palato & linguæ, vtile ad conſeruandas, quinimo ad reficiendas debiliſſimas ægrotantium vires. Inſiſte porro fortiter ac maſcule his veſtigiis, quære ſemper illud quod ad depellendos mortalium morbos utile eſt & non vanum me TIBI vatem eſſe exiſtima, ſi dixerim ſequuturam ſua veluti ſponte eſſe dulcedinem. Dulcis mihi ſemper fuiſti in collegiis meis auditor, fuiſti enim aſſiduus, honeſtus ac indefeſſus. Fac quæſo vt ego TIBI vtilis eſſe poſſim, vtque videas me promiſſis ſta-*

re

re, neque ſpem TVAM vllo modo fallere velle, a TE ad opponendum invitatus comparebo, non quidem vt TIBI victoriam dubiam, ſed vt minus in gloriam reddam. Vale & fauere perge TVI amantiſſimo. Dedi in Academia Fridericiana d. 8. Maii 1744.

VIRO PRÆNOBILISSIMO

CAND. DOCTORANDO

PRÆCLARE DOCTO

S. P. D.

IO. FRID. ABRAHAM.

B*ene multæ ſunt rationes, quæ litteras haſce ad TE dandans a me requirunt, ita vt cum abs TE multa in me profluxiſſe ſingularis amaris ſpecimina recorder, ingrati notam incurrere mihimet ipſe videar. Brevibus itaque officio in TE meo defungar. Gratulor egregiam TIBI doctrinam, quam in addiſcendis artis medicæ ſcientiis acquiſiviſti, gratulor ſtadium academicum feliciter & cum laude confectum, atque inde promeritam dignitatem doctoralem. Precabor Deum O. M. vt omnia TIBI fauſta, atque ex voto cedere iubeat. Et ſi quid in me eſt, quod TIBI foueam, animus eſt pro amicitia TVA pariter ac amore deditiſſimus, officioſiſſimus. Dedi Halæ ad Salam in acad. Frider. d. VIIII. Mai. MDCCXLIIII.*

Es

Es ſoll nicht Aeſkulap, auch nicht Hygäens Cranz
Mir itzt den Stof zu Meyers Lob bereiten,
Ich thu es nicht. Man ſchrieb nur ſo vor Zeiten
Als noch das Dichterrohr ſich mit der Götter Glantz
Mehr als anitzt gewuſt. Du brauchſt nicht erſt im Hayn
Dem Aeſkulapius ein feiſtes Thier zu weihn.
Die Tugend lobt ſich ſelbſt. Kurtz, Dein gelehrt Bemühn
Wird erſt in künftger Zeit die beſten Zinſen ziehn:
Denn wer wie Du mein Freund die Flüchtigkeit der Zeit
Sich recht zu Nutzen macht, der bringt es wahrlich weit.

Aus Danckbarkeit für die genoſſene Freundſchafft ſchrieb dieſes ein jederzeit ergebener Freund und Diener

C. F. Henrici,
Der Artzney-Gelahrheit Befliſſener,
Opponens.

(o)